

Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2026–2028

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) ja monet muut lait määrittävät kunnan tehtäviä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkuvaa toimintaa, jota varten on pysyvät, toiminnan edellytyksiä mahdollistavat rakenteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on konsernihallinnon alainen toimintayksikkö, mutta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminta jakaantuu kunnassa kaikkien toimialueiden kesken ja yhteistyö on välttämätöntä. Teknisten- ja ympäristöpalvelujen tehtävänä on turvata terveyttä ja hyvinvointia edistävät elin- ja toimintaympäristöt kuntalaisille. Koulutus- ja sivistyspalvelujen erityisenä tehtävänä on ihmisenä kasvun tukeminen. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut, nuoriso- ja liikuntatoimi edistävät omalta osaltaan kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä tukevat yhteisöllisyyttä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää lisäksi toimivaa yhteistyötä mm. sosiaali- ja terveystyöryhmien, järjestöjen, seurakunnan, yksityisten toimijoiden ja valtion paikallisviranomaisten kanssa. Kunnassa palveluja ja toimintaa tuottavat tahot luovat laajasti mahdollisuuksia osallisuudelle ja yhteisöllisyydelle sekä hyvinvoinnin edistämiseksi. Ehkäisevä työ on merkittävä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja kattaa mielenterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön, pelihaittojen sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn. Kuntalaisten tarpeiden ja palautteiden kuuleminen ja niihin vastaaminen ovat tärkeä osa yhteistyötä ja toiminnan kehittämistä. Kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavassa päätöksenteossa tehdään päätösten vaikutusten ennakoarviointia (EVA).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahona toimii Hartolassa kunnan johtoryhmä. Moniammatillinen ja poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistävää ja ehkäisevää työtä sekä hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatimista. Lisäksi Hartolassa toimii LAPE-ryhmä sekä nuorisolain mukainen moniammatillinen työryhmä. Ehkäisevän työn työryhmä yhdistetään hyvinvointityöryhmään vuoden 2026 alusta alkaen. Työryhmät pyrkivät toiminnallaan välittämään ja lisäämään tietoa sekä edistämään kohderyhmiensä hyvinvointia ja terveyttä.

Hyvinvointikoordinaattori toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijana sekä vastaa lakisääteisten suunnitelmien ja raporttien laatimisesta. Kuntastrategia 2022–2027, Päijät-Hämeen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjet vuoteen 2032 sekä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen vuosittaisissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluissa asetetut painopisteet ohjaavat osaltaan tehtävää hyvinvointityötä.

Kunnassa ja Päijät-Hämeessä on useita, pitkälti lakisääteisiä suunnitelmia ja ohjelmia, joissa asetetut tavoitteet ja toimenpiteet osaltaan ohjaavat kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua. Valtuustokauden vaihtuessa vuonna 2025 suunnitelmia päivitetään vastaamaan nykytilannetta ja suuntaamaan toimintaa tarpeellisella tavalla tuleville vuosille. Sekä Hartolassa että Päijät-Hämeessä yhdistetään useat erillissuunnitelmat laajan hyvinvointisuunnitelman 2025–2029 alle. Erillissuunnitelmista luopuminen vähentää osin päällekkäisiä kirjauksia ja helpottaa suunnitelmien seurantaa, mutta haasteena on yhden laajan asiakirjan säilyttäminen luettavassa laajuudessa konkreettisesta ja riittävän yksityiskohtaisesta sisällöstä tinkimättä.

Seuraavat ohjelmat ja suunnitelmat ohjaavat toimintaa kunnassa vuonna 2026:

- Hartolan kunnan strategia 2022–2027

- Laaja hyvinvointisuunnitelma 2025–2029 (sis. lakisääteiset lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, ikääntyvien hyvinvointisuunnitelman ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman)
- Vuosittainen hyvinvointiraportti ja -suunnitelma
- Päijät-Hämeen laaja hyvinvointisuunnitelma 2025–2029
  - o Erilliset seudulliset toteutussuunnitelmat: ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ehkäisevän työn toimintasuunnitelma sekä ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelma 2025–2029
- Liikkuva Päijät-Häme 2030
- Päijät-Hämeen kulttuurin suunta 2030
- Hartolan ja Sysmän yhteinen kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
- Ilmastosuunnitelma 2025–2029

Suunnitelmat ovat luettavissa Hartolan kunnan kotisivuilla. Suunnitelmat sisältävät yksityiskohtaisempia tavoitteita ja toimenpiteitä oheisten strategisten tavoitteiden lisäksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen			
Strategiset tavoitteet vuosille 2025–2027			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Asukkaat voivat hyvin *Kuntastrategia 2022–2027	<p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa</p> <p>Toimivat yhteistyörakenteet ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa</p> <p>Työllisyys- ja kotoutumispalvelut toteutuvat sujuvasti</p> <p>Sitoudutaan alueen hyte-neuvotteluissa sovittuihin yhteisiin painopistealueisiin v. 2026: työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittyminen on vahvistunut, sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat ovat vahvistuneet</p> <p>Palveluissa ja toiminnassa huomioidaan saavutettavuus ja kestävyden osa-alueet (taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen)</p> <p>Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista</p> <p>Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden omatoimiseen edistämiseen liittyvistä asioista, palveluista ja saatavilla olevasta tuesta (esim. Omaperhe.fi)</p>	Kunnanjohtaja Hyvinvointikoordinaattori	<p>Indikaattori-, kysely- ja kokemustieto</p> <p>Hyte-kerroin TEAvisari</p> <p>Työllisyys- ja kotoutumispalvelut toteutuvat lakisääteisesti (Kyllä/Ei)</p> <p>Tehdyt EVAt</p> <p>Kyselyt ja palautteet</p>

<p>Asukkailla on vaikutusmahdollisuuksia oman arkensa kehittämiseen *Kuntastrategia 2022–2027</p> <p>Osallisuus ja yhteisöllisyys *Päijät-Hämeen hyte-kärki</p>	<p>Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen (mm. keskustelufooromit, kyselyt, asukasraadit, yhdistysillat, osallistuva budjetointi, viranhaltijoiden jalkautuminen kylille ja keskustaan, vaikuttamistoimielimet)</p> <p>Mahdollistetaan yhteisöllistä toimintaa mm. maksuttomin ja edullisin tiloin, yhdistysavustuksin sekä tapahtumayhteistyön keinoin</p>	<p>Kunnanjohtaja Hyvinvointikoordinaattori Vapaa-aikapäällikkö</p>	<p>Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä</p> <p>Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset, viranhaltijat, luottamushenkilöt)</p> <p>Toteutunut toiminta</p>
<p>Mielen hyvinvointi *Päijät-Hämeen hyte-kärki</p>	<p>Mielen hyvinvointia vahvistetaan mm. osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistämällä, mielekkäällä vapaa-ajan toiminnalla sekä terveellisiä elintapoja edistämällä. Lisäksi vahvistetaan ammattilaisten osaamista sekä mm. tunne- ja vuorovaikutustaitoja erityisesti lapsilla, nuorilla sekä perheissä</p>	<p>Hyvinvointikoordinaattori Rehtori</p>	<p>Sotkanet indikaattorit</p> <p>Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä toiminta</p>
<p>Arjen turvallisuus *Päijät-Hämeen hyte-kärki</p>	<p>Edistetään arjen turvallisuutta eri ympäristöissä ja konteksteissa, kuten liikenneturvallisuus, lähisuhteiden turvallisuus, huumeiden käytön ehkäisy</p>	<p>Tekninen johtaja Hyvinvointikoordinaattori Rehtori</p>	<p>Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.)</p> <p>Palautteet, kyselyt</p> <p>Toteutunut toiminta</p>
<p>Päihteettömyys ja terveelliset elintavat *Päijät-Hämeen hyte-kärki</p>	<p>Vahvistetaan hyvinvointia ja terveyttä edistäviä elintapoja mm. ehkäisevän päihdetyön, liikkumisen edistämisen sekä terveellisen ravitsemuksen edistämisen keinoin</p> <p>Järjestetään mahdollisuuksia monipuoliseen vapaa-ajan toimintaan, sekä tuetaan 3. sektorin toimijoita</p>	<p>Hyvinvointikoordinaattori Vapaa-aikapäällikkö</p>	<p>Sotkanet indikaattorit</p> <p>Toteutunut toiminta</p>